

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Titulus IV. De Fontibus hodierni Juris Canonici.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

Irregularitatibus ex delicto, cum de illis loquatur in *Lib. I.* de istis in *Lib. V.* Sejungit etiam Personas à Personis, cum de Clericis agat in *Lib. II.* de Regularibus in *Lib. III.* & de Laicis Conjugatis, vel non, in *Lib. IV.* sejungit quoque Judicia à Judiciis, agens de Civilibus in *Lib. II.* de Criminalibus in *V.*

Res de quibus Jus Canonicum, sunt vel *merè SPIRITUALES*, quales sunt 1. *virtutes*, sive Theologicae, sive Cardinales, de quibus SPARTANUS in variis locis Primæ Partis, in quibus de Ordinatione, in fine Secundæ, ubi de Matrimonio & de Pœnitentia, & in tota Tertiâ, ubi de Baptismo, Confirmatione & Eucharistiâ; GREGORIUS verò IX. in III. & in IV. 3. *Vota* de quibus GRATIANUS variis in locis Secundæ Partis: GREGORIUS IX. versùs finem III. & initio IV. *DECRET.* 4. *Officia Divina*, de quibus GRATIANUS in Primâ & Tertiâ Parte: GREGORIUS verò IX. in III. 5. *Ecclesiarum, Altariumque consecrationes*, de quibus GRATIANUS in Tertiâ Parte. *DIST. I.* GREGORIUS verò IX. versùs finem III. *Lib.*

Vel sunt *merè CORPORALES*, quales *Decime, Oblationes, Primitiæ, Censûs, Procurvationes, Exactiones, Agri, Loca Deo dicata*, aliaque similia, de quibus GRATIANUS variis in locis Secundæ Partis: GREGORIUS verò in III. *Lib.*

Vel sunt *MIXTÆ*, quales sunt omnes *res Spirituales, quibus Temporales annexuntur, vel è contrâ*: & inter alias ex unâ parte, est jus Temporalia percipiendi, ex Spiritualesibus, quæ obeuntur, Muneribus, quale est in omnibus Beneficiis: ex aliâ verò, jus obeundi Munus Spirituale ex possessione rei temporalis, quale reperitur in Patrono Laico, quod est spirituale ad Beneficia præsentandi jus, proveniens ex possessione feudi, agri, vel hæreditatis, qualibuscumque bonis componatur.

De istis autem rebus mixtis GRATIANUS passim in Secundâ Parte; GREGORIUS verò IX. in I. sed præcipuè in III. cuius majorem partem res illæ occupant.

Ex citatione locorum, in quibus tùm GRATIANUS tùm GREGORIUS IX. tractant de rebus, quæ Secundam Juris Canonici Partem componunt, satis intelligit Lector, cur neutrius ordinem sequamur, sparsas enim hic illic, tùm apud GRATIANUM tùm apud GREGORIUM IX. animadvertit, ideòque eum frustra moneremus de eo quòd, quem legit, ordinem, illorum ordini præferamus.

Judicia, quibus Tertia Juris Canonici Pars constat, sunt vel *Civilia*, vel *Criminalia*, de Utrisque permixtim agit GRATIANUS in Secundâ Parte: GREGORIUS IX. non feriatim de illis tractat, etsi seorsum de illis ut plurimum loquatur; nam postquam medio, sineque *Lib. I.* de quibusdam, quæ ad *Judicia*, tàm Civilia quàm Criminalia pertinent, ex professo tractat de Civilibus in *Lib. II.* atque ad id unum illum destinat; plura tamen habet, quæ ad utraque spectant; de Criminalibus verò loquitur in *Lib. V.* totumque ad id, uno aut altero excepto Titulo, illum impendit: tractat etiam, sed obiter de utrisque in IV. LIBRO ubi de Matrimonio, circa quod civiliter & criminaliter agi potest in foro Ecclesiastico.

Propter allatam bis rationem, quæ hic recurrit, quamque repetere piget, dum de *Judiciis* agemus nec GRATIANI nec GREGORII IX. ordinem sequemur; jungemus siquidem quæcumque circa illa dicenda erunt, nec tamen permiscebimus, quæ Civilibus propria erunt cum iis, quæ Criminalibus peculiariter sunt.

Tres autem Juris Canonici Partes, ad unam reduci possunt, nempe vel ad Personas, quarum sunt *Judicia & Res*, cum illæ vel judicent vel judicentur, res ab illis possideantur, & administrantur, LANCELOT *TIT. 3. in fine*; vel ad Res, cum generali Rerum nomine reliqua comprehendantur, DOUJAT in *Prænot. Canon. l. 1. cap. 2. n. 1.*

Sunt aliæ Partes Juris Canonici, de quibus hic tractari posset, quæque illi conveniunt ratione formæ, sicut aliæ, de quibus dictum est, illi conveniunt ratione materiæ: istæ autem Partes sunt quinque modi

quibus conduntur Leges Ecclesiæ, & de quibus egimus, dum de causâ formali tractavimus, nempe Canones, sive breviores Regulæ aliquid præcipientes, vel prohibentes, Constitutiones, Rescripta Pontificum, Scripta Patrum, & Consuetudines, quibus omnibus addi possent Generales Regulæ ex universo Jure desumptæ, quibus formarunt Decisiones suas juris Canonici Authores; sed de his fusiùs erit agendum tanquam de præcipuis Juris Canonici elementis, postquam Partium, de quibus hætenùs in hoc Titulo fontes digito indicaverimus, verbaque, quæ in Jure Canonico usurpari solent, breviter explicaverimus, insimulque illa, quæ scienda sunt circa dicta SS. PATRUM in illo frequentissimè collecta.

TITULUS IV.

De Fontibus hodierni JURIS CANONICI.

JAM dictum est, Jus Canonicum considerari posse quoad materiam, vel quoad formam: Utrouque modo consideratum suos habet fontes cognitu necessarios. Distinguiamus autem hic Jus Hodiernum Canonicum à Primitivo, quia istud constabat tantum Canonibus, Decretive Conciliorum, eique plura alia accesserunt, quibus etiam coalescit Jus Hodiernum: præterea primitivi Juris alius ordo seu forma quàm Hodierni; in illo etenim solus ordo Temporum servabatur: in Hodierno verò servatur etiam ordo Materialium: Sunt quoque aliæ distinctiones inter utrumque, quas notare necesse est; Nam vetustissimæ Collectiones Canonum, alias non habuere, ex quibus derivari potuerint, sive in illis servatus fuerit ordo Temporis, sive ordo Materialium; aliæ verò habuerunt, indeque istæ habere potuere fontes, quoad formam, illæ verò non potuere, primum in unoquoque genere cæterorum exemplar est: Hodiernum Jus ex omnibus anterioribus Collectionibus conflatum est: cæteræ ergo illius fontes sunt; ideòque investigandum, qui sint illi fontes, ut iis cognitis, quæ illud spectant: plenius cognoscantur.

His præmissis asserendum, 1. *Fontes Hodierni Juris* considerati quoad materiam, non alios esse, quàm *Scripturam Sacram, Concilia, Summorum Pontificum Rescripta Constitutionesque, Patrum Opera*, necnon aliorum Scriptorum Ecclesiasticorum, *Episcoporum Statuta*, sive in Synodis suis, sive extrâ condita, *Leges Sæculares & Consuetudines*.

Scriptura sacra, Juris est fons quoad Fidem & Mores, & quoad necessitatem, utilitatem, & formam Conciliorum; sit enim mentio in Actibus Apostolorum quatuor Conciliorum ab Apostolis celebratorum & à LABBEO collectorum initio primi Tomi sive Collectionis, in quorum *Primo* facta est electio Sancti Matthiæ in locum Judæ c. 1. *huius Lib. Secundum*, quod de electione Diaconorum egit. *cap. 6. Tertium*, quod omnium celeberrimum, atque Conciliorum Generalium forma fuit, & esse debet, quodque definivit Gentes ad Fidem conversas ad servandam Mosis Legem adstringendas non esse, sufficereque, ut ab immolatis Idolis, suffocatis & à fornicatione abstinerent: hujus Concilii historia refertur *cap. 15. Act. Quartum* desumitur è *cap. 21. ejusdem Libri* & in eo declaratum dicitur, licitum esse Judæis conversis, uti cum Fide & Sacramentis novi Testamenti, etiam Circumcisione & aliis Cærimoniis & Sacrificiis Veteris Testamenti, quandiu Templum & Sacrificia Legis in Jerusalem stabant; idque, ut Synagoga cum honore sepeliretur. Cætera videsis apud LABBÆUM loco citato, ubi etiam de aliis duabus Synodis Apostolorum, de quibus nihil certum habemus. Hæc obiter de Conciliis hujusmodi, de quibus fusiùs, datâ occasione, locuturi sumus, præsertim de Tertio.

Post Scripturam Sacram, præcipuus hodierni Juris Canonici fons sunt Concilia Generalia, de quibus seorsim & fusiùs infrâ agetur; horum enim Definitiones, quoad Fidem & Mores, censentur ejusdem autoritatis ac ea, quæ

quæ quoad hoc habentur in Scriptura. Concilia Particularia numero longè superiora, at autoritate inferiora, innumeros subministrant Canones, undè fons uberior Juris Hodierni. Idem dicendum, quoad abundantiam, de Rescriptis Pontificum. De cæteris fontibus, pauciores licet, plurimi tamen Canones hausti sunt: de singulis sermo erit prout poscit illorum dignitas, utilitasque; quo loco, quo ordine, quo modo indicabit Index Titulorum. Hæc paucis, de Fontibus Juris Canonici Hodierni quoad materiam.

Afferendum 2. *Fontes illius Juris quoad formam* tot esse quot sunt Collectiones Canonum anteriores illi, quæ vocari solet Corpus Juris Canonici, incipiendo à *Collectione Canonum Apostolorum*, de quâ fusè in Conjecturis circa illorum originem, illorumque Collationem, cum Canonibus Conciliorum quatuor priorum Sæculorum usque ad Collectionem IVONIS CARNOTENSIS, quæ immediatè præcessit Collectionem GRATIANI hujus Corporis Primam. Præcipuæ sunt *Codex Ecclesie Universe à JUSTELLO editus; Codex duplex DIONYSII EXIGUI*, quorum alter continet *Canones Conciliorum quinque Priorum Sæculorum*, alter *Decreta Pontificum eorundem Sæculorum; Codex Africana Ecclesie; Codex Ecclesie Romana à QUESNELLO editus; Collectio MARTINI BRACCARENENSIS; Collectio ISIDORI tam falsi, quàm veri; Capitularia REGUM FRANCORUM; Collectio REGINONIS; Collectio BURCHARDI Episcopi Wormatiensis. Collectiones quinque Decretalium quibus refusus, constat Collectio GREGORII IX.*

De his omnibus, aliisque alicujus nominis, agitur in Comparatione Collectionum, quæ in Corpore Juris Hodierni continentur inter se, & cum Collectionibus aliis, tam Orientalibus, quàm Occidentalibus; in quâ conferetur etiam Corpus Juris Ecclesie Græcæ à BEVEREGIO editum, cum Corpore Juris Ecclesie Latinæ. De Codice Ecclesie Africanæ nonnihil dabitur, ob affinitatem Disciplinæ Ecclesie Gallicanæ cum Disciplinâ illius Ecclesie.

TITULUS V.

Regula circa SANCTORUM PATRUM SCRIPTA è Jure Canonico collecta.

Complures Ecclesie Leges ex SANCTIS PATRIBUS desumptæ sunt, ac etiam desumi possunt. Videndum est, quid circa SANCTORUM PATRUM Scripta Canon doceat, & inter alia, 1. An aliquorum Doctorum Scripta expressè approbet, & quorum? 2. An Aliorum Scripta confusè tantùm probet, & quorum? 3. Quam autoritatem Scriptis Patrum tribuat? 4. An aliquem eorum aliis præferat? 5. An Summos Pontifices inter Sanctos Patres collocet? 6. An Patrum loca inter Canones relata vim suam à Canone habeant?

Hinc enim patebit non solùm, quanti faciendi sint Patres, sed etiam quo jure Ecclesie Leges ex eorum Scriptis desumantur: quod utrumque nosse multùm refert.

§. I.

An Canon aliquorum Scripta Doctorum expressè approbet, & quorum?

REGULA PRIMA.

Non paucorum Scripta Doctorum Canon expressè approbat. Patebit Regula ex sequenti, in quâ Doctores isti enumerabuntur.

REGULA SECUNDA.

Non aliorum Scripta expressè probat Canon, quàm istorum.

1. Beati CYPRIANI Martyris & Carthaginensis Episcopi: 2. Beati ATHANASII Alexandrini Episcopi.

3. Beati GREGORII Nazianzeni Episcopi. 4. Beati BASILII Cappadociae Episcopi. 5. Beati JOANNIS Constantinopolitani Episcopi. 6. HILARII Pictaviensis Episcopi. 7. Beati AUGUSTINI Hipponensis Episcopi. 8. Beati AMBROSII Mediolanensis Episcopi. 9. Beati HIERONYMI Presbyteri. 10. PROSPERI Viri Religiosissimi. 11. Epistolam Beati LEONIS ad FLAVIANUM Constantinopolitanum Episcopum destinatum, cujus textum aut unum iota, si quisquam idiota disputaverit, & non eam in omnibus venerabiliter acceperit, Anathema sit. 12. RUFINI & ORIGENIS quæ Beatus Hieronymus non repudiat. 13. OROSII Viri eruditissimi. 14. Venerabilis Viri SEDULII. 15. VINCENTII. 16. EUSEBII Cæsariensis cum quâdam restrictione. 17. BEATI CYRILLI opera à Quinto Concilio Generali recepta. 18. Sancti ISIDORI.

Nota circa citatum DIST. XV. Canonem, 1. ex illo patere Quinto Sæculo, quo vivebat GELASIUS è quo desumptus est, Sanctos *Beatorum* nomine donari consuevisse. 2. Doctores, quorum Scripta probantur à n. 2. ad 9. inclusivè esse eos, qui Ecclesie Patres præcipuè appellatur, quorum quatuor priores ad Ecclesiam Græcam, sive Orientalem, quatuor verò sequentes ad Latinam sive Occidentalem pertinent.

3. Ex hac fortè approbatione à GELASIO his Doctoribus conjunctim datâ, totque Sæculis probatâ, sicut ex eorum merito talem illis honorem tributum esse, ut præ aliis Ecclesie Patres vocentur; hinc etiam factum, ut Latinorum Patrum Festa sub duplici officio celebrentur. c. 1. de *Reliquiis &c. in VI.*

4. Horum octo Doctorum Opera ab Hereticis, qui quatuor priorum Sæculorum Doctrinam admittunt, esse recipienda, cum ad quartum Sæculum maximè pertineant.

5. Variantes Lectiones circa hunc Canonem notatas etiam à Correctoribus Romanis, quæ tot & tales sunt, ut Originale vix distingui possit, juxtâ VAN ESPEN in illum, non respicere Opera prædictorum Patrum.

§. II.

An aliquorum Scripta Doctorum confusè tantùm probet JUS CANONICUM, & quorum?

REGULA PRIMA.

Non uno in loco plurimorum Scripta Doctorum confusè tantùm probat Jus Canonicum.

Patebit ex sequenti, ubi Doctores illi in genere recensentur, Jurisque loca, quæ illorum Scripta generatim probant, citabuntur.

REGULA SECUNDA.

Non aliorum Scripta Doctorum in Jure Canonico confusè tantùm probantur, quàm istorum.

1. Omnium Patrum Orthodoxorum, qui in nullo à Sanctæ Romanæ Ecclesie consortio deviarunt, nec ab ejus fidei Prædicatione sejuncti sunt, sed communionis ipsius, gratiâ Dei, usque ad ultimum diem vitæ suæ participes fuerunt. c. 3. DIST. XV. §. *item opus & tractatus.*

2. Omnium, quos B. Hieronymus partim approbat, dum in aliquibus tantùm reprehendit. *ibid.* §. *item Rufinus.*

3. Omnium, quos Veneranda quinque priora Concilia venerantur: c. 2. *E. D. ex Sancto Gregorio Papa.*

4. Omnium Sanctorum Doctorum, Hieronymo, Augustino & Isidoro similibus c. 1. DIST. XX.

Hæc autem approbatio Generalis restringenda ad res, de quibus loquuntur Canones à quibus datur; verba enim juxtâ subjectam materiam interpretanda sunt. Pontifi-